

Rozhodnutí Krajského soudu v Praze ze dne 15.05.1959, sp. zn. 21 Co 292/59, ECLI:CZ:KSPH:1959:21.CO.292.1959.1

Číslo: 4/1960

Právní věta: Třídní hledisko při hodnocení důkazů v řízení o žalobě o vyloučení věci ze zabavení.

Soud: Krajský soud v Praze

Datum rozhodnutí: 15.05.1959

Spisová značka: 21 Co 292/59

Číslo rozhodnutí: 4

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Krádež, Trestné činy proti majetku

Předpisy: 165/1946 Sb. § 3 odst. 1

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalobkyně podala žalobu proti Československému státu, finanční správě, na zjištění, že šperky, a sice jedna platinová brož se zlatou jehlou, jedním briliantem a 82 brilianty, jedna zlatá brož s 8 brilianty, routami, emailem a perlami, jeden bílý zlatý prsten s 8 brilianty a jeden zlatý náramek se třemi brilianty se stříbrným řetízkem, jsou výlučným jejím majetkem a nepodléhají zabavení a že žalovaný je povinen to uznat a vydat tyto šperky žalobkyni.

Lidový soud civilní v Praze vyhověl žalobní žádosti, kterou žalobkyně vznesla s odůvodněním, že uvedené šperky jsou jejím výhradním vlastnictvím a byly tedy neprávem postiženy při propadnutí jmění E. L. Tvrdila, že tyto šperky svěřila do úschovy B. L., manželce odsouzeného E. L. v době, kdy její manžel byl v TNP, byt byl větší část dne opuštěn a šperky tam nebyly v bezpečí, protože byl poškozen zámek a B. L., s níž se seznámila během svého pobytu v Londýně, měla ve svém bytě pancéřovou schránku, v níž mohla cennosti uschovat.

Žalovaný Čs. stát se bránil námitkami, že šperky, o něž jde, nejsou vlastnictvím navrhovatelky, že byly nalezeny v držení B. L., jejíž manžel byl odsouzen a jehož jmění propadlo ve prospěch státu, takže žalobkyně se toliko pokouší zachránit touto žalobou cizí majetek propadlý ve prospěch státu. Lidový soud vyhověl žalobě, poněvadž považoval za zjištěno, že žalobkyně je vlastnící uvedených šperků a že tyto se dostaly do držení B. L. způsobem jak jej tvrdí žalobkyně. Uvedl také proč považuje výpověď žalobkyně i slyšených svědků, jejího manžela a syna i svědka A. B. za věrohodné a poukázal nakonec na to, že žalobkyně se domáhá ochrany osobního vlastnictví a že nejsou žádné zákonné důvody, pro něž by toto vlastnictví mohlo být omezeno.

Krajský soud rozsudek soudu první stolice změnil tak, že žalobu zamítl.

Odůvodnění:

V souzeném případě šlo o to, aby z dosahu trestu propadnutí jmění, jímž byl postižen E. L., byla vyloučena řada cenných věcí, šperků, o nichž žalobkyně tvrdí, že jsou jejím vlastnictvím.

Vedlejší trest propadnutí jmění ukládá zákon na zvlášť závažné, tj. z hlediska společnosti zvlášť nebezpečné a zavrženíhodné trestné činy. Ostří této sankce zaměřené proti příslušníkům bývalé vykořisťovatelské třídy slouží především k tomu, aby byla oslabena hospodářská pozice pachatele, která zpravidla je pro něho nebo pro příslušníky jeho rodiny základnou pro další útoky na naše společenské zřízení. Tím ovšem – nehledě ani ke známé skutečnosti, že příslušníci vykořisťovatelské třídy přímo lpí na nahromaděném majetku – jsou těmito majetkovými sankcemi pachatelé zasahováni na nejcitlivějším místě. Proto se snaží všemi možnými, často velmi rafinovanými, prostředky co nejvíce mařit účinnost propadnutí jmění. Nemohou-li tak činit sami, pomáhají jim v tom osoby jim blízké. Přitom nemusí jít vždy jen o vztah daný rodinnými nebo jinými osobními poměry, ale často i o tiché spojení lidí se stejně nepřátelským zaujetím proti našemu lidově demokratickému zřízení. Proto je třeba v takových případech posuzovat nároky, které ve svých důsledcích, třeba jen zastřeně, sledují takový cíl, obzvlášť pozorně a přísně.

A o takový případ jde právě v případě souzeném. Ke šperkům zabaveným v bytě E. L. odsouzeného pro velezradu uplatňuje žalobkyně vlastnické právo a tvrdí, že do tohoto bytu se dostaly způsobem shora vylíčeným. Příznačné přitom je, že jde o děj, který by mohla prokázat jen žalobkyně a osoby jí blízké, popř. osoby na věci vysoce zainteresované. Tu se totiž žalobkyně cítí na bezpečné půdě, neboť – jak se domnívá – je tu soud bezmocný, když žalobkyně takto „prokáže“, že konfiskované věci nejsou majetkem odsouzeného E. L., nýbrž vlastnictvím jejím. Lidově demokratický soud není však proti takovému postupu bezbranný; má i v takových případech prostředky k tomu, aby mohl rozhodnout spravedlivě.

Tímto prostředkem je jeho právo volného hodnocení výsledků provedeného dokazování, při němž musí podle § 93 o. s. ř. pečlivě přihlížet ke všemu, co vyšlo najevo anebo co se stalo za řízení, včetně toho, co účastníci za řízení uvedli. Tu se musí stejně tak jako v jiných směrech uplatnit i zásada, že je nutné posuzovat věc též a především z hlediska třídního, tj. z hlediska úvahy, zda rozhodnutí je v souladu se zájmy dělnické třídy, s jejími politickými cíli, jak jsou dány v současné etapě budování socialismu v našem státě.

Konkrétně jde tedy o to, zda přesvědčení soudu o tom, co je skutečná pravda, lze založit na výpovědích osob, které vypovídaly o okolnostech, o něž žalobkyně opírá své právo a z nichž vychází i soud první stolice.

Je to především manžel žalobkyně, dr. inž. O. E. Naposled byl náměstkem ředitele československých chemických závodů a za činnost v této funkci byl odsouzen rozsudkem Nejvyššího soudu pro zločin podle § 3 odst. 1 zák. č. 165/1946 Sb., o trestní ochraně národních podniků, znárodněných podniků a podniků pod národní správou k trestu odnětí svobody v trvání 8 roků a k peněžitému trestu 50 000 Kčs. Před válkou byl po absolvování vysoké školy zaměstnán na různých místech ve Vídni, v Praze a nakonec v Mor. Ostravě až do r. 1939 jako koncernový ředitel s ročním platem 500 000 Kčs. V červnu 1939 se odstěhoval do Londýna, kde byl po celou dobu okupace zaměstnán u různých anglických firem. V roce 1943 se seznámil s E. L. v Londýně a stal se spolupracovníkem čs. vlády jako expert pro vybudování chemického průmyslu v ČSR po skončení války.

Jde tedy o typického představitele té vrstvy inteligence, která nejprve zjevně, a za změněných okolností skrytě, sepjala svůj osud s vykořisťovatelskými zájmy buržoasie, do jejichž řad nakonec

přešla. Bylo by v naprostém rozporu se zásadou správně chápané třídní spravedlnosti, budovat přesvědčení soudu o tom, co je skutečná pravda, na této výpovědi. To platí zejména pokud jde o skutečnosti, které se dotýkají nejen materiálních zájmů osoby svědkovi blízké, nýbrž i jeho vnitřního vztahu k věci. Ten je určován jeho třídní příslušností a postojem, který projevil zejména svým činem, pro nějž byl trestně odsouzen. Proto nutně posuzuje výsledek sporu nejen z hlediska materiálního zájmu své manželky, ale i jako úspěch či neúspěch zásahu státní moci na místě, které je i pro něho jako příslušníka, popř. přísluhovatele buržoasie zvlášť citlivé. Tento zásah pocituje nezbytně tak, jako by se týkal jeho vlastní osoby, zvlášť když jím byl původně i on sám ohrožen, byv odsouzen pro velezradu s vyslovením propadnutí jeho jmění.

Další svědek, o nějž soud první stolice opřel svá zjištění, je syn žalobkyně. Jeho věrohodnost činí pochybnou nejen jeho rodinné vztahy, ale i ta skutečnost, že je nezbytně v zajetí mentality té třídy, která mu zaručovala jakožto synu příslušníků této třídy bezstarostný život v přepychu umožněném postavením jeho otce. To vše platí přirozeně ještě ve větší míře o žalobkyni samé. Pokud jde o svědka A. B., na jehož výpověď se soud první stolice rovněž odvolává, vypovídal tento svědek jen o okolnostech, z nichž nelze vyvozovat nic pro přítomnou dobu.

Leč o nespolehlivosti důkazů, z nichž soud první stolice čerpal své přesvědčení, nesvědčí jen uvedené úvahy o vztahu vypovídajících osob k věci, o níž jde. Je třeba uvážit a posoudit i celkový objektivní obraz situace, za níž je nárok žalobkyně uplatňován, který svědčí o tom, že nelze vycházet ze skutkového stavu, jak je líčen žalobou. Nehledě ke zmíněné již snaze o zmaření účinků spravedlivě vyslovené sankce propadnutí jmění, která se nepochybně uplatňuje i v tomto případě, jsou tu ještě zvláštní okolnosti svědčící o nepravděpodobnosti tvrzení, že šperky náležející prý žalobkyni se ocitly v držení odsouzeného B. L. nebo jeho manželky způsobem žalobkyní vylíčeným. Podle shodných údajů všech příslušníků rodiny E. byl poměr jejich rodiny k rodině L. velmi přátelský a ze zmíněných styků inž. O. E. a E. L. v Londýně nutno usuzovat, že byli vzájemně zasvěceni i do věcí, které se později staly předmětem trestního řízení. Je krajně nepravděpodobné, že by při existenci takovýchto vztahů nebyla si žalobkyně uvědomila po zatčení svého manžela, že zatčení hrozí i E. L. Bylo by jistě – při známé opatrnosti a prozíravosti příslušníků této třídy pokud jde o zabezpečení svého majetku – nejméně vhodné uklízet cennosti ze zřejmé obavy před zabavením, jak ji správně vystihl již soud první stolice, na místo, kde jim hrozilo stejné nebezpečí.

Při takovémto rozboru věci je zřejmo, že důkazy, o něž soud první stolice opřel své rozhodnutí, naprosto nemohou být spolehlivým podkladem pro zjištění okolností, z nichž žalobkyně se snaží dovodit svůj nárok. Jde zřejmě jen o pokus zneužít našeho právního řádu k tomu, aby se dostalo ochrany tvrzenému právu, které ve skutečnosti neexistuje, neboť se opírá o skutečnosti, jež neodpovídají pravdě, nýbrž jsou jen vykonstruovány za tím účelem, aby byl zmařen výsledek, který se nesrovnává s mentalitou příslušníků bývalé vykořisťovatelské třídy.

Je třeba ještě dodat, že soud první stolice se dal při posuzování věci zřejmě svést okolností, že žalobou se podle jeho názoru uplatňuje nárok vyplývající z osobního vlastnictví, které stojí pod zvláštní zákonnou ochranou. Leč v daném případě nelze bez dalšího říci, že se u věcí, které jsou předmětem žaloby, skutečně jedná o osobní vlastnictví. Předmětem osobního vlastnictví jsou věci sloužící subjektivně i objektivně osobní spotřebě, při čemž jejich vlastnictví vylučuje další vykořisťování pracovní síly. Není pochyby, že šperky slouží obvykle a podle svého původního určení ozdobě osoby, tedy osobní spotřebě. Je však známo, že v kapitalistické společnosti slouží v četných případech i jinému, často hlavnímu účelu, tj. bezpečnému uložení hodnot, které umožňuje jejich výhodnou směnu za peníze, jichž pak může být použito jako výrobního kapitálu. Tomu tak bylo patrně i v případě žalobkyně, neboť nebylo nic snazšího, nežli aby její manžel ukládal část svých enormních příjmů tímto způsobem. Tato otázka však pro rozhodnutí samé nemá významu, když – jak bylo vyloženo – nepodařilo se žalobkyni prokázat, že šperky, o něž jde, jsou jejím vlastnictvím, ať již osobním či soukromým.

Poněvadž tedy zůstalo vlastnictví žalobkyně, o něž opírá svůj nárok, neprokázáno, neobstojí tento její nárok a proto byla žaloba zamítnuta.